

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

Конференція «Обмін знанням в академічних культурах через міграції всередині та між Європою та Чорноморським регіоном (до Першої світової війни та за її наслідками)» (Скоп'є, 11–12 січня 2019 р.)

Оксана Микитенко

доктор філологічних наук, провідний науковий співробітник Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського
вул. Володимирська, 54, Київ, 01030, Україна
Mukutenko_OO@nas.gov.ua

Oksana Mykytenko

Doctor of Physical Sciences, Leading Researcher of
Rylsky Institute of Art Studies, Folklore and Ethnology
Volodimirska St., 54 Kyiv, 01030, Ukraine
Mukutenko_OO@nas.gov.ua

11–12 січня 2019 р. у Македонській академії наук і мистецтв (Скоп'є, Р. Македонія) відбулася міжнародна наукова конференція «Обмін знанням в академічних культурах через міграції всередині та між Європою та Чорноморським регіоном (до Першої світової війни та за її наслідками)». Організатором конференції, проведеної в межах міжнародного наукового проекту «Обмін знанням та академічні культури гуманітаристики: Європа та Чорноморський регіон: кінець XVIII–XXI ст.», що фінансується з боку Європейської програми «Горизонт» (2020), був Інститут національної історії (директор проф. д-р Драгі Гйоргієв). Керівником проекту є відомий історик проф. д-р Карл Казер, який представляє Інститут з історії Південно-Східної Європи (Грац, Австрія). Участь у конференції взяли науковці з Австрії, Азербайджану, Грузії, Македонії, Молдови, Росії, Румунії, Туреччини, України, – представники як університетської, так і академічної науки. До участі у роботі конференції було запрошено славістів – співробітників відділу української та за рубіжної фольклористики ІМФЕ НАН України, які не є учасниками проекту, зокрема, д. філол. н. О. Микитенко.

Про міжнародний проект з проблем вивчення Чорноморського регіону («Обмін знанням та академічні культури у галузі гуманітаристики: Європа та Чорноморський регіон, кінець ХУІІІ–ХХІ ст.») розповіла на засіданні вченої ради ІМФЕ під час свого перебування у Києві у лютому 2018 р., його учасник – відомий історик, філософ та етнолог, завідувачка відділу балканознавства Інституту національної історії (Скоп'є, Македонія), професор, доктор Біляна Ристовська-Йосифовська. Вона підкреслила необхідність комплексного і міждисциплінарного аналізу зазначеної проблеми як складової у вивченні культурної історії та національної пам'яті, проблеми міграцій та національної ідентичності, у чому ми змогли переконатися під час проведення конференції у Скоп'є. Актуальність винесеної на обговорення теми полягає у дослідженні стану науково-культурного та мистецького розвитку та обміну знанням через міграції, зокрема завдяки інтелігенції (діячі науки, освіти, мистецтва) у країнах Чорноморського регіону та у Європі напередодні, під час та після Першої світової війни. Хоча вивчення Чорноморського регіону та науковий обмін було розпочато ще наприкінці ХVІІІ ст., саме Перша світова війна кардинальним чином змінила геополітичний ландшафт Європи та регіону та зумовила значний міграційний процес. Крім того, розпад Османської імперії і вихід із її кордонів ряду держав пришвидшили інституалізацію науково-культурних осередків, що було пов'язано із прагненнями до національної незалежності та нагальними завданнями національно-культурного розвитку.

Конференція проходила в режимі дводенних пленарних засідань, упродовж яких відбулося шість панелей, а також було заслухано дві ключові доповіді. У перший день роботи тематику було визначено проблемою «Балкани і Кавказ як перехрестя міграцій та обмін знанням», що стало темою 1-ї панелі. Вона проходила під головуванням О. О. Микитенко (Київ, Україна) і була представлена доповідями, які висвітлювали мовну ситуацію та мовну політику на Кавказі в контексті міграційних процесів наприкінці 19 – початку 20-го ст.; окреслювали специфіку розвитку тюркології в Азербайджані наприкінці Першої світової війни; визначали місце видатних особистостей у галузі науки і культури на прикладі видатного архітектора Османської імперії Теодора Макріді. Відбулася презентація видань: «Європа та Чорноморський регіон. Історія раннього наукового взаємообміну (1750–1850)»; «Становлення македонського наукового знання та інституційного будівництва (19 – початок 20-го ст.)». 2-у панель було присвячено академічній еліті в екзилі та її ролі у національному освітньому та інституційному будівництві. Прозвучали доповіді: М. Ангелової (Благодєвград, Болгарія) «Російське сходознавство в екзилі: Володимир Мінорський (1877–1966)»; О. Микитенко (Київ, Україна) «До історії українознавчих етнологічних досліджень кримських болгар: Олександр Музиченко»; К. Футкардзе та Т. Футкардзе (Батумі, Грузія) «Зарубіжна картвелогія в контексті академічного наукового обміну», Б. Ристовської-Йосифовської (Скоп'є, Македонія) «Македонська академічна культура у межах руху інтелігенції в Європі та у Чорноморському регіоні (до Першої світової війни та за її результатами)». 3-я панель порушувала питання, пов'язані з міграцією студентів та науковими досягненнями у зазначений період. Було виголошено доповіді: «Наукова міграція студентів та науковців з Російської імперії до європейських університетів у 19-му – на початку 20-го ст.: культурні та історичні аспекти» (А. Кондрашева, С. Парастатов, П'ятигорськ, Росія), «Перші кроки університетської освіти в Азербайджані» (М. Младєнова, Благодєвград, Болгарія), «Музиканти-професіонали та їх роль в організації музичного життя у Македонії» (Н. Діденко, Скоп'є, Македонія). Другий день конференції розпочався головною доповіддю представника Спілки кінематографістів Македонії. У доповіді «Брати Манакі та Велика війна» А. Чупоський докладно зупинився на перших кроках македонської документалістики. Було показано відновлені архівні кадри перших документальних фільмів періоду Першої світової війни на Балканах. Тематику 4-ї панелі визначила проблема «Подорожі та Чорноморський регіон». Було заслухано доповіді, присвячені етнографічним описам, нотаткам, які було зроблено письменниками, науковцями і митцями під час експедицій наприкінці 19 – початку 20-го ст.: М. Лорія (Батумі, Грузія), М. Піскова (Благодєвград, Болгарія), В. Янев (Скоп'є, Македонія). Завдяки фото- та кіно фіксаціям (зокрема у Грузії) було збережено важливі раритетні етнографічні записи того часу. У межах 5-ї панелі прозвучали доповіді з питань гендерної проблематики. Жінка як митець, як науковець, як організатор освіти та громадський діяч – такими були аспекти цікавих доповідей, які представили К. Попова (Благодєвград, Софія), К.-Ф. Добре (Бухарест, Румунія), Т. Ширадзе (Батумі, Грузія). 6-у панель – «Рух інтелігенції до Першої світової війни» було представлено доповідями В. Колесник (Одеський національний університет ім. І. Мечникова, Україна) «Система освіти у німецьких та болгарських поселеннях Північного Причорномор'я наприкінці 19 – на початку 20-го ст.» та І. Багірової (НАН Азербайджану, Баку) «Азербайджанська інтелігенція та національний рух у довоєнний період».

Завдяки гостинності наших македонських колег учасники конференції здійснили поїздку до м. Охрид та с. Вєвчани, де стали свідками щорічного традиційного фольклорного фестивалю – яскравого карнавального дійства «Василиця».

Зауважимо, що у межах зазначеного проекту раніше вже відбулися конференції у ряді країн, зокрема, у Болгарії та Грузії. Наступна конференція має відбутися у вересні ц.р. в Одесі (Україна).

Інформація надійшла у редакцію 1.05.2019 р.